MUHAMMED BİN HÜSEYN BİN ABDULLAH (El-Âcürrî)

Hadîs ve Şafiî mezhebi fıkıh âlimi. Künyesi Ebû Bekir olup, Âcürrî adıyla meşhûr olmuştur. İmâm-ı Âcürrî 360 (m. 970) senesi Muharrem'in birinci Cum'a günü Mekke-i mükerremede vefât etti. Oraya defnolundu. Ömrü tahminen 96 seneyi bulmuştu.

Âcürrî; Ebû Müslim el-Keccî, Ebû Şuayb el-Harrânî, Ahmed bin Yahyâ el-Halvânî, Ca'fer bin Muhammed el-Feryâbî, Mufaddal bin Muhammed el-Cündî ve birçok âlimden ilim öğrenmiş, hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Kendisinden ise; Ali ve Abdülmelik İbni Bişran, Ali bin Ahmed bin Ömer el-Mukrî, Mahmûd bin Ömer el-Ekberî, Muhammed bin Hüseyn bin Fadl el-Kattân ve Hilye sahibi Ebû Nuaym el-İsfehânî ve birçok âlim ilim tahsil etmiş ve hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir.

Âcürrî hakkında İslâm âlimlerinden İbn-i Hatîb "Âcürrî sika (güvenilir) bir zâttır. İbn-i Hallikan; "O sâlih, âbid, muhaddis ve fakîh idi." İbn-i Kesir, "O sika, dinde sağlam bir zâttır." Cemâlüddîn Ebü'l-mehâsin; "Âcürrî; muhaddis, sâlih, vera' sahibi bir âlimdir. Çok kitap tasnif etmiştir." Ebü'l-Fellah Abdülhay ise; "O, imâm ve muhaddis olup, hıfzı çok kuvvetli idi" demişlerdir.

Hâfız ez-Zehebi, yazdığı kitaplarında Âcürrî'yi çok övdü. Tezkire kitabında "Âcürri; âlim, ilmiyle âmil, sünnete tam uymuş bir zâttır." Ulüv kitabında, "Âcürrî muhaddis olup, çok güzel eserleri vardır." İber'de ise "O sika olup, sünnete sarılmıştır" buyurur.

Muhammed bin Hüseyn el-Âcürrî "Ahlâk-ül-ulemâ" kitabında diyor ki:

Allahü teâlâ her şeyi yarattı. İnsanı diğer canlılardan üstün kıldı. İnsanlara içlerinden seçtiği Peygamberlerle doğru yolu gösterdi. Onlar vasıtasıyla kullarını îmâna, kendisine inanmaya çağırdı, îmân eden kullarına mü'min dedi ve onları şerefli kıldı. İmân etmiş kullarının arasından ba'zılarına ilim verdi, hikmet verdi. Bunlara din âlimleri denir. Onları ilim ile, yumuşak huylulukla süsledi. İslâm âlimleri, halâli-haramı insanlara öğretirler, doğru yolu gösterirler, bozuk yollardan sakındırırlar. Fayda ve zararı, güzel ve çirkini birbirinden ayırırlar. Âlimler kadrü kıymeti, çok yüksek zâtlardır. Onlar "Vereset-ül-enbiyâ" Peygamberlerin vârisleridir. Denizdeki balıklar onlar için istiğfar ederler. Melekler onlara kanatlarını gererler. Âlimler, kıyâmet gününde Peygamberlerden sonra şefaat edeceklerdir. Onların bulunduğu yerde, rahatlık ve huzûr vardır. Onların sözleri, işleri, ehl-i gafleti hidâyete kavuşturur. Kulların en şereflisi bunlardır. Dereceleri yüksektir. Onların hayatta olmaları, insanlar ve her şey için hazinedir. Vefâtları da musîbettir, büyük kayıptır. Bir âlimin ölümü âlemin yok olmasıdır denmiştir. Âlimler, güzel ahlâk sahibi, edeb sahibidirler. Onların sözleri kalblere devadır. Bütün mahlûkât onların ilmine muhtaçtır. Onların sözlerine ve işlerine uymak, insana dünyâ ve âhıret se'âdetini kazandırır. Onlara uymak

vâcibtir. Onlara karşı edebsizlik, felâkettir. Onları seven huzûra kavuşur. Onlara karşı gelen, hak yoldan uzaklaşır.

İslâm âlimleri ışıktır. İnsanlara yol gösterir, cihanı aydınlatırlar. Gökyüzünde yıldızların durumu nasılsa, yeryüzünde onlar da öyledir. Küfür ve şirk karanlıklarında yüzen insanlara, hidâyet rehberleridirler.

Allahü teâlâ, Kur'ân-ı kerîmde meâlen "Ey îmân edenler, (Peygamber tarafından) size meclislerde: "Yer açın" denildiği zaman hemen yer açın ki Allah da size genişlik versin. "Kalkın" denilince de kalkıverin ki, Allah îmân edenlerinizi yükseltsin. Kendilerine ilim verilenler için ise, (Cennette) dereceler vardır. Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır." (Mücâdele-11) buyurarak, âlimlere üstün dereceler hazırladığını bildirdi.

Allahü teâlâ, Kur'ân-ı kerîmde âlimler için, meâlen şöyle buyurmaktadır:

"Allahtan, kulları içinde, ancak (Kudret ve azametini bilen) âlimler korkar. Şüphe yok ki, Allah azîzdir (Her şeye galiptir) gafûrdur (çok bağışlayıcıdır). (Fâtır-28)

"Allah dilediğine faydalı bilgi (hikmet) ihsân eder. Kime ki hikmet verilmişse, muhakkak ona çok hayır verilmiştir. Bu âyet ve öğütleri, ancak olgun akıl sahipleri düşünürler."(Bekâra-269)

"Doğrusu (Peygamber değil de hikmet sahibi olan) Lokman'a "Allaha şükret" diye ilim ve anlayış verdik." (Lokman-12)

Muhammed bin Hüseyn der ki: "Allahü teâlânın, Kur'ân-ı kerîmde âlimleri övmesi, onların fazîletli, üstün ve kıymetli olduklarını gösterir. Allahü teâlâ onları, insanlara yol gösterici kıldı. Kendilerine uyulması icâb eden kişilerdir."

Mücâhid, Kur'ân-ı kerîmde meâlen "Kime ki hikmet verilmişse" âyeti için, "Buradaki hikmetten murâd; ilimdir, fıkıh ilmidir" buyurmuştur.

Yine Kur'ân-ı kerîmde meâlen "Doğrusu Lokman'a "Allaha şükret" diye ilim ve anlayış verdik" âyeti için, "Burada ilim ve anlayıştan murâd, fıkıh ilmi demektir"buyurdu.

Yine Kur'ân-ı kerîmde meâlen "Sizden Ulilemr olanlara" âyetindeki "Ulilemr'den murâd, "Fukahâ ve âlimlerdir" buyurdu.

Ebüdderdâ'nın (radıyallahü anh) rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerde Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdu ki: "Âlimin, âbid üzerine üstünlüğü, ayın onbeşinci gecesindeki dolunayın, diğer yıldızlar üzerine olan üstünlüğü gibidir."

"Âlimler Peygamberlerin vârisleridir."

"Şeytana karşı bir din âlimi, bin âbidden çetindir."

"Allahü teâlâ bir kimseye iyilik etmek isterse, onu dinde âlim yapar ve ona doğru yolu ihsân eder."

"Kıyâmet gününde üç kısım kimseler şefaat ederler: Peygamberler, sonra âlimler, sonra şehîdler."

"Göklerde ve yerde olanlar, âlim için istiğfar ederler."

Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdu ki: "Allahü teâlâ, sizden ilmi almak için, ilmi ile âmil alan âlimleri kaldırır. Câhiller kalır. Dinden suâl edenlere, kendi akılları ile cevâp verip, insanları doğru yoldan ayırırlar."

Ali bin Ebî Tâlib (radıyallahü anh) buyurdu ki:

"Rahmet yüklü bulutların toprağa hayat verdiği gibi, âlimin sözü de kalblere hayat verir."

"Âlimin konuşması karanlıkları yok eder (Küfür ve zulmeti ortadan kaldırır). Âlimin susmasında nice hikmetler vardır. Onların susması hikmettir. Güneşin ortaya çıkışıyla karanlıklar yok olduğu gibi, âlimin bir yerde bulunmasıyla orası nûr ile dolar. İnsanlar din ve dünyâlarını öğrenir, rahat ve huzûr bulurlar."

Muâz bin Cebel (radıyallahü anh) şöyle buyurdu: "İlim öğreniniz, Allah için ilim öğrenmiş kişi, Allahtan korkar. İlim öğrenmeyi istemek ve bu yolda çalışmak ibâdettir. Onunla meşgûl olmak cihâddır. İlmi, bilmiyene öğretmek sadakadır. Onu ehline öğretmek kurbettir. Çünkü ilim, helâl ve haramı öğretir. Dostu ve düşmanı tanıtır. İlim, insana en azîz arkadaştır. Zînettir.

Melekler, ilim öğreneni çok severler ve kanatlarını gererler. Onu medh ederler. Yer yüzünde yaş ve kuru ne varsa, hattâ yırtıcı hayvanlar, denizdeki balıklar, gökyüzü, ay, güneş ve yıldızlar, onun için Allahü teâlâdan af dilerler.

İlim, kararmış ve körleşmiş kalblere hayat, neş'e ve huzûr verir. Karanlıklarda gözlerin nûrudur. Bedene kuvvet ve zindelik onunla gelir. Makam ve derecelere onunla kavuşulur. Allahü teâlâyı ve O'nun kudretini düşünmek büyük ibâdettir. Onunla, Allahü teâlânın emirleri ve yasakları bilinir. Onunla, Allahü teâlâya itaat, Resûlüne itaat olur. Onunla ibâdet olur. İlim, amelden önce gelir. İlimsiz amel kabûl olmaz. Müslüman, önce ilim öğrenir, sonra öğrendiğiyle amel eder. İlim kalblerin neş'e ve huzûrudur."

Ebüdderdâ'nın (radıyallahü anh) rivâyet ettiği hadîs-i şerîfte Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdu ki: "Âlim için herşey, hattâ denizdeki balıklar bile istiğfar eder."

"Bir kimse evinden ilim öğrenmek için çıksa o dönünceye kadar Allah yolundadır."

Hişâm bin Hassân'dan rivâyet eder.

Kur'ân-ı kerîmde meâlen: "Ey Rabbimiz, bize dünyâda iyi hâl ver ve âhirrette merhamet ihsân et ve bizi Cehennem azâbından koru" âyet-i kerîmesindeki "Haseneten" kelimesinden murâd; "Dünyâda ilim ve ibâdet ihsân et, ahırette de Cennetini nasîb et, demektir" dedi.

Muhammed bin Hüseyn der ki: "Âlimler, fazîlet ve bereket sahibidirler. Onlar nerede bulunursa bulunsun, fazîlet de oradadır. Onlardan ilim öğrenen faziletli olur. Allahü teâlâ hayır ve bereketi onlarla beraber eyledi. Allahü teâlâ bizi ve onları, ilimle rızıklandırdı."

İbn-i Abbas buyurdu ki: "Hayrı öğreten ve öğrenen kişi için, herşey istiğfar eder, hattâ denizdeki balık bile."

İlim öğrenirken bilinmesi gereken şeyler:

Allahü teâlâ, kullarından kendisine îmân etmelerini, sonra da ibâdet etmelerini istedi. İbâdet de ancak ilim ile, haramı ve helâli bilmekle olur. Bu sebeple, şüphesiz bilgi sahibi olmak farzdır. Mü'mine cahillik yakışmaz. İlim öğrenmekle cahillik gider. İnsan nefsinin istediği şekilde değil de, Allahü teâlânın emrettiği gibi ibâdet etmeli Farzı, vacibi ve sünneti öğrenmelidir. İlim öğrenirken, Allah için öğrenmelidir. İhlâs sahibi olmalıdır. İlim öğrenip bu ilimle amel edilirken, ibâdetler farza, vacibe, sünnete, helâla ve harama dikkat edilerek yapılırken, Allahü teâlânın kendisini, bu ni'metlerle muvaffak kıldığına şükür etmelidir.

İlim öğrenecek kişi; yumuşak huylu, ağır başlı ve edeb sahibi olmalıdır. Kur'ân-ı kerîmi okumalı, Allahü teâlâyı unutmamalıdır. Kendine, sık sık ni'metler içinde olduğunu hatırlatmalı, "Elhamdülillah" dedirtmelidir. Her zaman, eli, ayağı, gözü, kulağı ve dili haramdan korumalı, şeytanın şerrinden Allahü teâlâya sığınmalıdır. Konuşacak ve görüşecek arkadaşlarını iyi seçmeli, bunlar, kendisine zarar verecek, günaha sokacak kişiler olmamalıdır. Allahü teâlânın râzı olmadığı şeylerle meşgûl olmaktan kaçınmalı ve çok korkmalıdır. Şeytan, kötü, çirkin ve beğenilmeyen şeyleri çok kerre süsler, göze güzel gösterir ve nefsi onunla meşgûl ettirir.

Her zaman "Yâ Rabbî! Beni râzı olmadığın faydasız şeyleri öğrenmek ve yapmaktan koru, faydalı ilim nasîb et" diyerek, Allahü teâlâya yalvarmalıdır.

Allahü teâlânın emir ve yasaklarına, Resûlünün sünnetine ve bu yolun âlimlerinin izinden ayrılmamak için sözlerine çok dikkat etmelidir. Zira emek boşa gider. Ömür, râzı olunmayan işlerle geçirilmişse yazık olur. Emîr ve yasaklar iyi gözetil mel i, ne buyuruldu ise ona uygun yapmalıdır.

İlim sahibi edebli olur. Kendisini ilgilendirmeyen şeylerden konuşmaz. İlim sahiplerinin yanında dikkat edilecek husûslar:

Âlimlerin huzûrunda edebli olmalıdır. Yüksek sesle konuşmamalı, sorulacak şeyi edeble sormalı, sükût üzere olmalı, kendilerinden öğrendiği ilim için teşekkür etmelidir. Eğer, ilim sahibi zât herhangi bir sebeple kızarsa, ona karşı gelmemelidir. Ondan özür dilemelidir.

İlim sahibi, öğrendiği ilim sebebiyle tevâzu üzere olur. Zira bu haliyle herkesin sevgi ve muhabbetini kazanır. İlim sahibi şereflidir. İlmi ve edebi, kendisini şerefli yapmıştır.

İlim sahibi, ilmi ehline öğretir. Dünyânın aşağı şeylerini istemez. Paraya-pula tamah etmez. Yumuşaklıkla ilmini insanlara aktarır. Onların dünyâ ve âhıret se'âdetine kavuşmalarına çalışır. İlim sahibi kişi sabırlıdır. Öğretirken anlaşılmayan yerleri, yumuşaklıkla tekrar eder, hiç kızmaz. Edebli haliyle huzûruna gelenleri terbiye eder, güzel ahlâkı anlatır. Önce kendisine, doğru îmân sahibi olmayı öğretir. Böylelikle huzûruna gelen ilim âşıkları, Allahü teâlânın râzı olduğu doğru imânı öğrenirler. Daha sonra farz, vâcib, sünnet, müstehab, mübah, haram, mekrûh ve müfsidi öğrenir.

Böylelikle günlük hayatında neleri yapıp nelerden kaçınacağını öğrenir. İlim sahibi, herkese güzel söz ve tatlı dille muâmele eder. Câhillerle münâkaşa etmez. Onlara karşı sükût eder.

Birisi kendisine bir mes'ele sorduğunda, şayet cevâbını biliyorsa, soranın anlıyacağı şekilde cevâbını söyler ve "Bu mes'elenin cevâbı, falan âlimin, falan kitabının, şurasında diyerek vesîkalandırır. Şayet bilmiyorsa, bir bilene sorar. Doğru cevâbı tereddütsüz kabûl eder.

Allahü teâlânın kendisine ilim nasîb ettiği kişi, dinde bid'at ortaya çıkarmaktan çok çekinir. Bid'at sahiplerinden uzak durur. Onların yola gelmesi müslümanların bid'ate düşmemeleri için; eliyle, diliyle, kalemiyle çalışır. Bid'atleri ortadan kaldırıp sünnetleri yayar.

İlim sahibi, Kur'ân-ı kerîmi çok okur. Farza, vacibe, helâle ve harama çok dikkat eder ki, yaptığı ibâdetleri ahırette boşa gitmesin ve dünyâda da insanlar kendisini örnek alıp, iyi insan olsunlar.

Hakîki din âlimi, teşhisini iyi yapan ve ilâcını mikdârınca hastasına veren, onu sıhhatine kavuşturmaya çalışan tabib gibidir. O, Allahü teâlânın rızâsını ister. O'nun emrini yapar. Din âlimi dâima Allahü teâlâya şükreder ve her zaman O'nu hatırlar. Allahtan başka kimseden korkmaz. O, Kur'ân-ı kerîm ve Sünnet-i seniyye ile âhlâklanmıştır. Dünyânın gösterişine, parasına, puluna itibar etmez. Yeryüzünde vekar ile ibret alarak yürür. Kalbi Allahü teâlâ ile meşgûldür.

Allahü teâlâ, Kur'ân-ı kerîmde meâlen şöyle buyurdu: "... Çünkü Kur'ândan önce kendilerine Tevratla, ahır zaman Peygamberinin vasfına dâir ilim verilenlere karşı, Kur'ân okunduğu zaman yüzleri üstü secdeye kapanıyorlar (Allaha şükrediyorlar). Ve şöyle diyorlar: "Rabbimizi tenzih ederiz (va'dini yerine getirir). Gerçekten Rabbimizin va'di yerine getirilmiş bulunuyor." Hem ağlayarak yüzleri üstü secdeye kapanıyorlar, hem de bu Kur'ân-ı işitmek, onların huşû'larını (ilimlerini, yakînlerini, kalblerinin yumuşamasını) arttırıyor" (İsrâ: 107, 108, 109). Allahü teâlâ, burada âlimleri vasfetti ve onların yalnız kendisinden korkan, gözyaşı döken, itaat eden kişiler olduklarını beyân etti.

Abdullah İbni Mes'ûd (radıyallahü anh) buyurdu: "İki hırs sahibi vardır ki, bunlar doymaz. Biri ilim sahibi, diğeri dünyânın malına, mülküne, parasına bağlanmış kişi. Bunlardan ilim sahibi, Allahü teâlânın rızâsını kazanmak için gece-gündüz çalışır. Kendisi ve bütün insanların se'âdeti, huzûru için, her saniyesini kıymetlendirir. Allahü teâlânın şu âyet-i meâlen "Allahtan, kulları içinde ancak (kudret ve azametini bilen) âlimler korkar" (Fâtır-28). Onları bildirir. Dünyalık toplayanın ise; mal, mülk ve para için yapmadığı taşkınlık ve azgınlık kalmaz. Gece-gündüz bu yolda yürür. Allahü teâlâ, dünyâ peşinde koşanlar için, Kur'ân-ı kerîminde meâlen şöyle buyurdu: "Doğrusu (kâfir) insan azgınlık eder. Kendini (sâhib olduğu mal ile Allahtan) müstağni görmekle..." buyurdu (Alâk: 6-7).

Peygamberimiz (aleyhisselâm) buyurdu ki: "Kıyâmet günü herkes, dört suâle cevap vermedikçe hesaptan kurtulamıyacaktır: Ömrünü nasıl geçirdi. İlmi ile nasıl amel etti. Malını nereden, nasıl kazandı ve nerelere harcetti. Cismini, bedenini nerede yordu hırpaladı."

Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm buyurdu ki: "Ümmetimi helak eden, fâcir âlimler ve câhil âbidlerdir."

Habîb bin Abîd dedi ki: "İlim öğreniniz. Onu iyice öğrenip onunla amel ediniz. İlmi süs için, gösteriş için öğrenmeyiniz. Zîrâ gösteriş için ilim öğrenip bununla övünenin kıymeti, elbisesiyle övünen kişi gibidir.

Umeyr bin Sa'îd dedi ki: Alkame'ye dînî bir mes'ele sorduğumda, "Ubeyde'ye gidip suâl ediniz" dedi. Doğruca Ubeyde'ye gittim ve suâl ettim." Alkame'ye gidiniz" dedi. Ben de "Efendim beni size Alkame gönderdi" dedim. O zaman "Mesrûk'a gidip ondan bu mes'eleyi sorunuz" dedi. Mesrûk'a gittim ve mes'eleyi sordum. O da "Alkame'ye gidiniz" dedi. Efendim, Alkame'ye gittim. Beni Ubeyde'ye gönderdi. Ubeyde de size gönderdi" dedim. Buyurdu ki, "Sen Abdurrahmân bin Ebî Leylâ'ya git" Ben de gidip mes'elemi ona sordum. O da cevap vermekten çekindi Sonra geri dönüp Alkame'ye durumu arz ettim. O zaman buyurdu ki: "İnsanların fetvâ verme husûsunda en cüretlisi ilmi az olanlardır."

Muhammed bin Hüseyn dedi ki: "Kim İslâm âlimlerinin güzel ahlâkıyla ahlâklanırsa, o kişi Allahü teâlânın sevgili kulu olur."

Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdu ki: "Yâ Rabbi! Senden faydalı ilim isterim. Faydasız ilimden sana sığınırım."

Muhammed bin Hüseyn el-Âcürrî, eş-şeriatü adlı eserinde kabir azâbı hakkında diyor ki:

Ebû Hüreyre (radıyallahü anh) buyuruyor ki: Resûlullah efendimiz bir gün "Tâhâ sûresi yüzyirmidördüncü âyeti ne için nâzil oldu? Âyet-i kerîmedeki geçim darlığı nedir biliyor musunuz?" diye sordular. Eshâb-ı kiram "Allah ve Resûlü bilir" dediler. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) "Kâfirin kabrinde azâb görmesidir. Nefsim yed-i kudretinde bulunan Allahü teâlâya yemîn ederim ki, Allahü teâlâ, kabirde kâfire doksandokuz yılan musallat eder. Yılan nedir bilir misiniz? Yılan doksandokuz canlıdır. Her canlının yedi başı vardır. Onun bedenine devamlı ateş püskürtürler ve onu ısırıp kıyâmete kadar dehşete düşürürler" buyurdu.

Hazreti Âişe (radıyallahü anha) "Resûlullahın gece kıldığı hiçbir namaz yoktu ki, Resûlullah o namazdan sonra kabir azâbından Allahü teâlâya sığınmasın" buyurdu.

Resûlullah efendimiz bir gün Neccâroğulları kabristanlığına uğradı. Kabirlerinde azâb görenlerin seslerini işitti. Eshâb-ı kirama buyurdu ki: "Gizleyebilseydiniz, bu kabirlerdeki azâbı duymanız için Allahü teâlâya duâ ederdim."

Ebû Hüreyre'nin (radıyallahü anh) bildirdiği hadîs-i şerîfte Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) "Ölü kabre konulunca, yanına yüzleri siyah ve gök gözlü iki melek gelir. Birine Nekîr, diğerine Münker denir. O kimseye Muhammed hakkında ne dersin dediklerinde, eğer mü'min ise, bu iki meleğin suâllerine cevap olarak Muhammed (aleyhisselâm) Allahü teâlânın kulu ve Resûlüdür. "Eşhedü en lâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden Resûlullah" der. Bu iki melek "Biz elbette biliyoruz ki, sen dünyâda da böyle derdin" derler. Sonra o kimsenin kabri her tarafından kırkar metre genişler ve aydınlanır. Bundan sonra o kimseye uyu denildiğinde, o kimse, beni bırakın, çoluk çocuğuma gidip bu hâli haber vereyim der. Melekler ona "Kendisini ancak, çok sevdiği hanımı uyandıran yeni dâmâd gibi rahat uyu" derler. Böylece, Allahü teâlâ onu yattığı yerden uyandırıncaya kadar rahat ve huzûr içerisinde uyur. O kimse kâfir ise, bu iki meleğe cevap olarak "Ben bilmem, insanlardan işitirdim bir şeyler söylerlerdi, ben de onu söylerdim" der. Bu iki melek "Biz elbette biliyoruz ki, sen öyle derdin" derler. Sonra toprağa sıkış diye emr olunur. Toprak o kimse üzerine sıkışır, kaburga kemiklerini birbiri üzerine geçirir ve Allahü teâlâ onu bu yattığı yerden kaldırıncaya kadar, dâima azâb içinde bulunur" buyurmuştur.

Yine bir hadîs-i şerîfte, Peygamber efendimiz (aleyhisselâm), "Bevlden sakınınız, kabir azâbı ondadır" buyurdu. Diğer bir hadîs-i şerîfte ise, "Kabir, âhıret konaklarının birincisidir. Ondan kurtulana, sonraki konaklar kolay olur. Kabirden kurtulmayana, ondan sonraki konaklar daha zor olup, azâbları daha şiddetlidir" buyuruldu.

Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) bir gün iki kabir yanından geçiyordu. "Şu iki kimse azâbdadırlar. Bunların azâbları, büyük günahlardan ötürü değildir. Biri bevlden sakınmazdı. Diğeri ise insanlar arasında söz taşır, koğuculuk ederdi. Onun için azâb olunurlar" buyurdu. Başka, bir hadîs-i şerîfte de; "Mü'min olan meyyit için, kulum doğru söyledi sesi işitilir. Kabre Cennetten yaygı serilir. Cennet elbiseleri giydirilir. Meyyit için Cennetten bir kapı açılır. Kabre Cennet kokuları yayılır. Güzel yüzlü, güzel elbiseli, güzel kokular saçan birisi gelir. Buna "Sen kimsin? Senin o hayırlı yüzün nedir?" diye sorar. Bunun üzerine "Ben, senin sâlih amelinim" der. Bunu işitince, "Yâ Rabbi! Kıyâmet çabuk kopsa! Yâ Rabbi, kıyâmet çabuk kopsa da, çoluk-çocuğuma ve mallarıma kavuşsam der" buyurulmuştur.

Hazreti Âişe (radıyallahü anha), "Peygamber efendiliniz (aleyhisselâm) Cehennemin fitnesinden ve azâbından, kabirin fitnesinden ve azâbından, zenginlik ve fakîrlik fitnesinin şerrinden ve Deccal'in fitnesinden Allahü teâlâya sığınırdı" buyurdu. Hadîs-i şerîfte Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) "Geçmiş Peygamberler, şaşı, kör ve yalancı olan Deccal'in büyük fitne ve musîbet olduğunu haber verip, ümmetlerini, onun şerrinden ve zararından korkuturlardı" buyurdu.

Bir hadîs-i şerîfte Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) "Mîzânda güzel ahlâktan daha ağır gelecek hiçbir şey yoktur" buyuruyorlar. Diğer bir hadîs-i şerîfte ise, "Bir kimse kıyâmette mîzâna getirilir. Sonra her birinin büyüklüğü, gözün görebileceği uzunlukta olan doksan dokuz amel defteri getirilir. Bu defterlerde o kimsenin iyilik ve kötülükleri yazılıdır. Günahı sevâbından çok gelip, Cehenneme gönderilir. Cehenneme giderken, Allahü teâlâ katından bir ses duyulur: "Acele etmeyiniz. Onun tartılmayan bir şeyi vardır" der. Başparmağı ucu kadar bir şey getirilir. Üzerinde Lâ ilahe illallah Muhammedün Resûlullah yazılı olur. Sevâb kefesine konur. Böylece sevâbı, günahından ağır getir ve Cennete gitmesi emrolunur" buyuruldu.

Muhammed bin Hüseyn buyuruyor ki: "Biliniz ki, Allahü teâlâ Cennet ve Cehennemi, Âdem aleyhisselâmı yaratmadan önce

yarattı. Sonra Âdem aleyhisselâmı ve Havva vâlidemizi ve Cennet ve Cehennem ehlini yarattı. Bütün bunlar, Âdem aleyhisselâm Cennetten çıkarılıp yeryüzüne indirilmeden önce idi. Îmânın tadını tadan, İslâmiyete inanan hiç kimse, bunun böyle olduğunu inkâr etmez. Buna Kur'ân-ı kerîmin âyetleri, Peygamber efendimizin hadîs-i şerîfleri şâhiddir, Bunları inkâr edenlerden Allahü teâlâya sığınırız. Şayet birisi bunu bize izah et derse, deriz ki; "Allahü teâlâ, Âdem (aleyhisselâm) ile Havva vâlidemizi yaratmadı mı? Onları Cennetine yerleştirmedi mi? Bekâra sûresi otuzbeşinci âyetinde meâlen: "Biz demiştik ki: Ey Âdem, sen eşinle Cennette sakin ol. Onun, ni'metlerinden ikiniz de bol bol yiyin, fakat şu ağaca yaklaşmayın. Yoksa nefslerinize zulmedenlerden olursunuz" buyurmadı mı? Yine "Zevcenle birlikte Cennette yerleş de, ikiniz dilediğiniz ni'metlerden yiyin. Fakat su ağaca yaklaşmayın ki, sonra zalimlerden olursunuz." Aynı sûrenin elliyedinci âyet-i kerîmesinde meâlen "Yağmur rahmetinin önünde, rüzgârları müjdeci olarak gönderen o Allahdır. Nihâyet bu rüzgârlar, buhar ile yüklü ağır ağır bulutları kaldırıp yüklendiği zaman, bakarsın ki, biz onları ölmüş (kurumuş) memleketlere sevk etmişizdir. Böylece o bulutla, o yere su indiririz de, o su ile her çeşit meyveleri çıkarırız. İşte bu ölü araziden bitkileri çıkardığımız gibi, ölüleri de böyle çıkaracağız (dirilteceğiz). Gerekir ki, düşünür ve ibret alırsınız" buyurulmaktadır.

Allahü teâlâ daha sonra Âdem (aleyhisselâm) ile Havva'yı Cennetten yeryüzüne indirdi. Onların tövbelerini kabûl etti. Onları tekrar Cennetine koyacağını va'd etti. İblis'i de tard ederek, Cennetine tekrar dönmekten men etti. İbn-i Abbâs (radıyallahü anh) Bekâra sûresi yirmiyedinci âyetinin tefsîrinde buyuruyor ki: "Âdem (aleyhisselâm), "Yâ Rabbî! Beni yed-i kudretinle yaratmadın mı?" diye sorunca, Allahü teâlâ "Evet yarattım" buyurdu. Âdem (aleyhisselâm) "Bana katından rûh üfürmedin mi?" dedi. Allahü teâlâ "Evet" buyurdu. Âdem (aleyhisselâm) "Yâ Rabbî! Bana rahmetin gadabını geçmedi mi?" dedi. Allahü teâlâ "Evet" buyurdu. "Yâ Rabbî! Beni daha önce Cennetinde oturtmadın mı?" diye sorunca, Allahü teâlâ "Evet" buyurdu. Âdem (aleyhisselâm) "Yâ Rabbî! Bildiğin gibi tövbe ediyorum. Tekrar oraya dönebilecek miyim?" diye sorunca, Allahü teâlâ "Evet oraya döneceksin" buyurdu.

Hadîs-i şerîfte buyuruldu ki: "Cennete baktım, ekserisinin fakîrler ve müslümanlar olduğunu Cehenneme baktım, çoğunluğunun kadınlar olduğunu gördüm." Yine Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) bir hadîs-i şerîfte: "Cennet ve Cehennem karşılaşırlar, Cehennem der ki, "Bana ne oluyor ki, ancak kibirlenenler ve çok mal sahipleri bana geliyor?" Cennet de der ki: "Bana ne oluyor ki, zayıflar ve fakîrler bana geliyor?" Allahü teâlâ Cehenneme, "Sen benim azâbımsın. Seninle dilediğime azâb ederim." Cennete, "Sen benim rahmetimsin. Seninle dilediğime merhamet ederim. İkinizi de dolduracağım" buyurur.

Diğer bir hadîs-i şerîfte Peygamber efendimiz (aleyhisselâm): "Ramazan-ı şerîfin ilk gecesi olunca, şeytanlar zincire vurulur. Cehennem kapıları kapanır. Ondan hiçbir kapı açık bırakılmaz. Cennet kapılarının hepsi açılır. Kapalı hiçbir kapı kalmaz. Bir münâdi şöyle seslenir: Ey Hayrı arayan! Hayra yönel. Ey şerri arayan! Ondan uzaklaş. Allahü teâlâ bu gecede birçok kimseyi Cehennemden âzâd eder" buyururlar.

Bütün bu zikredilenlerin hepsi Cennet ve Cehennemin yaratıldığına delâlet etmektedir. Birgün Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm), Cebrâil aleyhisselâma: "Mikaîl'i gülerken hiç görmedim" dedi. Cebrâil (aleyhisselâm) "Mikâil, Cehennem yaratıldığından beri gülmemektedir" buyurdu.

Aynı eserde, İslâmiyet hakkında ise şöyle demekledir, İslâmiyet beş şey üzerine bina edilmiştir. Bunlar Kelime-i şehâdet getirmek, namaz kılmak, zekât vermek, oruç tutmak, hacca gitmektir. Îmân altmış küsur veya yetmiş küsur parçadır. En efdali Kelime-i şehâdet getirmektir. En aşağı derecesi, yoldan eziyet veren şeyi kaldırmaktır. Haya da imândan bir şu'bedir.

Allahü teâlâ fadlı ve ihsânı ile Kur'ân-ı kerîmde bildiriyor ki; geçmiş ümmetlerden yahudiler, hıristiyanlar dinlerinde tefrikaya düştükleri için helak oldular. Mevlâmız, doğru yoldan fırkalara ayrılmanın, bâtıla meyletmenin helâka sebeb olduğunu bize öğretiyor ve bizi bundan nehyediyor. Doğru yoldan ayrılmak ancak hased ve buğz yüzünden olur. Kendilerinin bildiğini, başkalarının bilmesini istemezler. Allahü teâlâ buğz ve hasedin fırkalara ayrılmaya sebeb olduğunu beyân buyurarak, Bekâra sûresi ikiyüzonüçüncü âyet-i kerîmesinde meâlen; "İnsanlar îmân üzere bulunan tek bir ümmet idi. Sonra kimi îmân etmek, kimi küfre varmak sûretiyle ayrılığa düştüler. Bunun üzerine Allah, rahmetinin müjdecileri ve azâbının habercileri olmak üzere peygamberler gönderdi. İnsanlar aralarında ayrılığa düştükleri şeyde hak üzere hükmetmek için, o peygamberlere kitap gönderdi. Halbuki

kendilerine açık delîller geldikten sonra, aralarındaki zulüm ve hasedlerinden ötürü ihtilâfa düşenler, o kitab verilenlerden başkası değildir. Onların hak husûsunda ayrılığa düştükleri şeyde, Allah kendi izni ile peygamberlere îmân edenleri doğru yolda hidâyet buyurdu. Allah dilediğini doğru yola iletir” buyurmuştur.

Allahü teâlâ bize, kendilerine ilim verilenlerden ba’zılarının, başkalarına hased ettiklerini, düşmanlıkta bulunduklarını ve böylece helak olduklarını ve fırkalara bölündüklerini bildirmektedir.

Muhammed bin Hüseyn buyuruyor ki: “Şeytan, bir kişi ile beraber, iki kişiden uzaktır.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) El-A’lâm cild-6, sh. 97

2) Mu’cem-ül-müellifîn cild-9, sh. 243

3) Târîh-i Bağdâd cild-2, sh. 243

4) Vefeyât-ül-a’yân cild-4, sh. 292

5) El-Bidâye ven-nihâye cild-11, sh. 270

6) Tezkiret-ül-huffâz cild-3, sh. 936

7) Tabakât-ı Şâfiiyye cild-3, sh. 149

8) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 35

9) Ahlâk-ul-ulemâ

10) Eş-şeriatü